

JUHLAJULKAISU

URHO KALEVA
KEKKONEN

1900 · 3/9 · 1975

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1975, Vammalan Kirjapaino Oy

ISBN 951-9068-43-0 (1/2 nahk.)

ISBN 951-9068-44-9 (sid.)

ISBN 978-951-855-874-6 (PDF)

Matti Ylöstalo

Täyden korvauksen periaate ja uusi vahingonkorvauslaki

Perimmältään on vahingonkorvausoikeudessa aina kysymys siitä, miten vahinkotapahtuman aiheuttama taloudellinen rasitus on jaettava. Varhaisimpina aikoina jäi vahinkotapahtuman aiheuttama tappio laajalti sen kannettavaksi, jota vahinko kohtasi. Vielä 1734 vuoden laissa oli korvausvastuusta lain kasuistisen kirjoitustavan mukaisesti vain yksittäisiä säännöksiä, jotka eivät muodostaneet johdonmukaista kokonaisuutta. Varsinkin korvauksen suuruus määräytyi osin erikoisten, tapaus tapaukselta vaihtelevien perusteiden mukaisesti. Vähin erin viime vuosisadalla lainsäädännöllinen kehitys johti verraten yhtenäisen korvasajatuksen, niin kutsutun tuottamusperiaatteen läpimurtoon lainsäädännössämme.¹ Tätä periaatetta ilmentävät mm. RL 9 lukuun sisältyvät rikokseen perustuvaa korvausvastuuta koskevat säännökset. Näille on ollut ominaista se, että korvausvastuuta vahinkotapahtumasta ei yleensä synny pelkän aiheutuksen johdosta, vaan korvausvelvollisuuden edellytyksenä on vahingon aiheuttajan viaksi luettava suhtautuminen, tuottamus sanan laajassa mielessä. Toisaalta korvausvastuu on ulotettu käsittämään koko aiheutuneen vahingon hyvittämisen, ellei vahingon kärsinyt itse osaltaan ole ollut vahinkoon syypää taikka jokin muu rikokseen kuulumaton seikka ole ollut vahinkoa aikaan saattamassa (RL 9:1, 2 mom.).

Omaksutun peruslähtökohdan mukaan korvausmäärä on kiinteässä yhteydessä vahinkoon: enempää kuin vahingon korvaamiseksi tarvitaan, ei ole tuomittava ja toisaalta vahingon kärsineelle on korvauksena myönnettävä niin paljon kuin tappion peittämiseksi on tarpeen. Kat-

¹ Ks. esim. *Kivivuori*, Suomen vahingonkorvauslainsäädännön kehitys I (1969) s. 190–198.

santokanta korostaa korvaussäännösten erästä olennaista tehtävää, vahingon hyvittämistä, reparatiota ja sen kautta korvauksen merkitystä eri etujen suojakeinona. Täyden korvauksen periaate on iskusana, joka ilmentää vasta sanottua. Periaate on yhteydessä katsantokantaan, jonka mukaan korvausvastuuta tarkastellaan ahtaasti vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsijän välisenä kahdenkeskisenä ongelmana. Ratkaisutapa on yksinkertaistava; joko kaikki tahi ei mitään on korvattava.

Sanottu yksinkertainen ajatusrakennelma on osoittautunut monin tavoin epätydyttäväksi ja puutteelliseksi. Yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa rakenteessa on tapahtunut mullistavia muutoksia. Ennen muuta teollistuminen, kaupunkilaistuminen ja liikenneolojen kehitys ovat luoneet uuden vahinkotapahtumien maaston ja asettaneet vahingonkorvaussäännöstölle uusia tehtäviä. Vapaaehtoinen ja pakollinen vakuutustoiminta on laajentunut ja luonut uusia mahdollisuuksia korvauskysymysten ratkaisemiseksi lukuisilla aloilla. Kansalaisten omaa henkilöä ja omaisuutta koskevat turvallisuuden vaatimukset ovat kaikkialla kasvaneet. Myös vahingon eventuaalisen aiheuttajan tarve saada suojaa yllättäviltä ja hänen kantokykynsä ehkä täysin ylittäviltä korvausvaatimuksilta tunnustetaan huomion arvoiseksi. Pyrittäessä turvaamaan oikeutetun korvausvaateen varma ja nopea toteuttaminen on yksilövastuisen vahingonkorvausvelvollisuuden rinnalle kehitelty muita vastuumuotoja, joilla on kasvava merkitys. Henkilövahinkojen osalta saattaa useasti esim. julkisin varoin ylläpidetty sairaalalaitos olla merkittävämpi kuin pelkkä korvaus.

Eri korvausmenetelmät ja eri perusteiset korvausvaatteet muodostavat nykyisin monisäikeisen kokonaisuuden. Vahingonkorvausoikeus nivoutuu useimmiten mitä moninaisimmin tavoin muihin järjestelyihin, jotka tähtäävät tappioiden torjumiseen ja hälventämiseen sekä vastuun kantamiseen. Käsitys vahingonkorvausoikeuden tehtävistä ja vaikutuksista eri tilanteissa on olennaisesti entisestään rikastunut.² Nämä eri seikat yhdessä ovat antaneet aiheen harkita myös täyden korvauksen periaatteen oikeutusta ja kantavuutta.

Silmäys uuden vahingonkorvauslakimme säännöksiin osoittaa, että kysymys, miten uusi laki suhtautuu täyden korvauksen periaatteeseen, on aiheellinen. Useat lain säännökset, joita vastaavia ei ole ollut aikaisemmassa laissa lainkaan tahi ei ainakaan kantavuudeltaan niin

² Ks. tästä esim. *Kivimäki-Ylöstalo*, Suomen siviilioikeuden oppikirja (1973) s. 453–455 sekä *André Tunc*, *Int. Enc. of Comparative Law*, Volume XI, Torts, Chapter 1 (Tübingen 1974) s. 87–103.

yleisinä kuin vahingonkorvauslaissamme, ovat ilmauksena tuntuvasta katsantokannan muutoksesta mainitun vahingonkorvausoikeuden keskeisen periaatteen osalta.

Tarkasteluissa on erityistä aihetta kiinnittää huomiota vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n säännökseen. Lainkohdan 1 momentin mukaan vahingon tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttanut henkilö on velvollinen korvaamaan sen, jollei siitä, mitä laissa säädetään, muuta johdu. Tähän varaukselliseen pääsääntöön liittyy lainkohdan 2 momentin sisältämä *yleinen vahingonkorvausta koskeva sovittelusääntö*.

Niin kuin tunnettua, ei ajatus siitä, että täyden korvauksen periaatteesta on erinäisissä olosuhteissa luovuttava, ole suinkaan uusi.³ Mutta uutuus pohjoismaisittainkin katsoen on säännös, jonka mukaan vahingonkorvauslain koko alueella ja eri vahinkotapausten kohdalla sovitteleminen tehdään nimenomaisin säännöksin mahdolliseksi. Oikeusvertailevalta kannalta katsoen on erinäisiä esikuvia löydettävissä, osin jo parin vuosisadan takaa, Preussin maaoikeudesta lähtien, mutta toisaalta on jatkuvasti havaittavissa tuntuva epäyhtenäisyyttä suhtautumisessa yleisen sovittelusäännöksen tarpeeseen ja suotavuuteen. Niinpä ajatus siitä, että vahingonkorvauksen tulee tarkoin vastata kärsittyä menetystä, on edelleen varsin lujana voimassa mm. Common Law -maissa sekä useissa Euroopan vanhoissa valtioissa. Skandinavian maiden ohella on ajatus korvauksen sovittelumahdollisuuksista tullut esille erityisesti Sveitsin laissa sekä sittemmin Hollannissa, ja varsinkin yksityisen vahingonaiheuttajan osalta myös monissa ns. socialistisissa maissa, niin kuin Neuvostoliitossa, Unkarissa ja Tsekkoslovakiassa.⁴

Vahingonkorvauslakimme esitöistä nähdään, että sovittelusäännön yleisenä perusteena on pidetty edellä viitattua vahinkotapahtumien ilmaantumiseen vaikuttavaa taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Perusteluissa sanotaan, että »yhä lisääntyvät vahinkoriskit nykyisessä yhteiskunnassa saattavat helposti johtaa siihen, että yksityinen henkilö joutuu sellaiseen vahingonkorvausvastuuseen, joka täysin tuhoaa hänen taloutensa.»⁵ Tästä syystä tulisi sovitteluun turvautua lähinnä silloin, kun halutaan estää sellaisen lopputuloksen syntyminen, joka olisi vahingonkorvausvelvollisen kannalta selvästi loukkaava ja kohtuuton.

³ Ks. esim. hallituksen esitys eduskunnalle vahingonkorvausta koskevaksi lainsäädännöksi N:o 187/1973 vp. s. 7. — Ks. lisäksi selvityksiä, joita sisältyy teokseen *Hoppu*, Valtion oikeudesta luopua saatavistaan. Tutkimus lainlievennysvallan käyttämisestä maksuvapautuslain nojalla (1968) s. 125 ss.

⁴ Lähemmin esim. *Tunc*, m.t.s. 89; *Toureau*, La responsabilité civile I (1972) s. 15–16.

⁵ HE 187/1973 vp s. 13.

Vahingonkorvausvelvollisen ansiot ja ansiomahdollisuudet sekä varallisuus suhteessa kysymyksessä olevan vahingon suuruuteen ovat perustelujen mukaan keskeinen näkökohta arvioitaessa lopputuloksen kohtuuttomuutta. »Kohtuutonta ilmeisesti olisi, jos yksityisen ihmisen huolimattomuuteen perustuva korvausvastuu raunioittaisi kokonaan hänen ja hänen perheensä toimeentulon.» Lain sanamuodon mukaan korvausvelvollisuuden kohtuuton raskaus on sovittelun yleinen edellytys.

Lainkohdan perustelujen mukaan tavoitteena on siis ensisijassa torjua vastuuvollisen kannalta loukkaava ja kohtuuton tulos. Milloin tällainen tulos ei ole uhkaamassa, ei siten sovittelullekaan yleensä ole edellytyksiä. Varakkaan ja hyvätuloisen olisi siten tavallisesti kannettava tuntuvakin vahingonkorvausvelvollisuus. Mutta kaikissa tapauksissa olisi myös vahingon kärsineen etu otettava huomioon. Myös hänen tarpeensa saada korvausta saattaa in casu olla niin suuri, että korvauksen alentaminen tai sovittelu alimpaan määrään olisi hänen kannaltaan kohtuutonta.

Lainkohdan perustelujen mukaan kohtuusharkinnassa on huomiota kiinnitettävä vahingon aiheuttajan syyllisyyden asteeseen. Tämä peruste tunnetaan jo aikaisemmin lakiin sisältyneistä erityisistä sovittelusäännöksistä.⁶ Oikeuskäytännössä on meillä ja muuallakin katsottu syyllisyysasteella olleen vaikutusta korvauksen suuruuden määrittämiseen. Tämän perusteen merkitystä korostaa lakiin eduskuntakäsittelyssä liitetty sovitteluperiaatteen sovellutusrajoitus, jonka mukaan täysi korvaus on tuomittava, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti. Tällaisessa tapauksessa korvauksen alentaminen käy päinsä vain erityisistä syistä (2:1, 2 mom. i.f.). Myös työntekijän ja virkamiehen korvausvastuun osalta raskaimmanasteinen syyllisyys, tahallisuus vahingon aiheuttamisessa on tavallisissa tapauksissa este korvauksen alentamiseen (4:1, 2 mom. ja 4:2).

Kolmas peruste, jolla sovittelun vastasyynä on esitöiden mukaan oleva merkitystä, on vahinkotapahtuman liittyminen taloudellisen edun hankkimiseen tähtäävään toimintaan. Kohtuullistamista ei olisi perustelujen mukaan suoritettava, »jos huolimattomuuteen on johtanut taloudellisen edun tavoitteluun tähden toisen vaarantaminen».⁷

⁶ Ks. merilain 67 §, merimieslain 50 §:n 2 mom., ilmailulain (595/1964) 53 §, osuuskuntalain 162 § 1 mom., perintökaaren 18 luvun 17 §:n 1 mom. ja 19 luvun 19 §:n 1 mom., tavaramerkkilain 38 §:n 2 mom., patenttilain 58 §:n 1 mom., liikepankkilain 91 §:n 1 mom., säästöpankkilain 114 §:n 1 mom. ja kiinnitysluottopankkilain 78 §:n 1 mom.

Ks. lisäksi esim. *Kivimäki-Ylöstalo*, m.t.s. 496 ja *Saxén*, *Skadeståndsrätt*, *Acta Academiae Aboensis*, Ser.A. Humaniora Vol. 50 nr 3 (1975) s. 156–157.

⁷ HE 187/1973 vp s. 13.

Tästä seuraisi perustelujen mukaan, että taloudellista toimintaa harjoittavien yhteisöjen osalta ei sovitteluperiaatetta yleensä voitaisi soveltaa. Taustana taloudellisten yhteisöjen ankarammalle vastuulle on osaksi mahdollisuus ottaa vahinkoriski lukuun tuotteiden tai palvelusten hinnoittelussa ja jakaa se tällä tavalla tai vakuutusteilse viime kädessä laajan piirin kannettavaksi. Täysin satunnaisia vahinkotapah-tumia lukuunottamatta voitaneen taloudellista toimintaa harjoittavien yhteisöjen osalta pidättyvyyttä sovittelusäännön käyttämisessä perus-tella myös viittaamalla tarpeeseen ylläpitää verraten tuntuja virikkeitä riskien torjuntaan nähden.⁸

Lainkohdan sanamuoto on väljä myös siinä suhteessa, että siinä viitataan vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin ja muihin olosuhteisiin. Lainkohdassa ei siis puhuta esim. asianosaisen tuloista ja omaisuudesta. Sanamuoto tekee mahdolliseksi kiinnittää huomiota muun muassa asianosaisen ansaitsemismahdollisuuksiin ja niiden kehitykseen. Niinikään on mahdollista ottaa lukuun asianosaisen mahdollisuudet kattaa vastuu tai vahinko vakuutuksen kautta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan ei kuitenkaan vakuutusten merkitystä ole lähemmin harkittu, koska kysymyksen selvittely tältä osin on vielä käynnissä.

Aikaisemmin lakiin sisältyneet sovittelusäännökset eivät ole tiettä-västi aiheuttaneet mainittavia sovellutusvaikeuksia, vaan niitä on pi-kemminkin pidetty tarpeen vaatimina, realistisina ja kohtuullisen loppu-tuloksen kannalta suotavina oikeusohjeina. Aikaisemmat säännökset ovat kattaneet huomionarvoisen osan tapauksista, joissa sovittelun tarvetta tuntuvasti ilmenee. Tähän nähden ei uuden yleisen sovittelu-säännön liittämistä lakiin tarvinne pitää oikeusvarmuuden kannalta epäilyttävänä.⁹ On kuitenkin selvää, että vasta käytännön kokemukset osoittavat sovitteluperiaatteen yleistämisen merkityksen ja sen hyvät ja huonot puolet. Erinäisissä tapauksissa saattanee korvaukseen oikeu-tettu joutua selvittelemään, torjuakseen mielestään aiheettoman sov-iteluvaatimuksen, entistä tarkemmin asiaan vaikuttavia seikkoja, mikä voi esim. rikosasiain esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä lisätä hitautta ja aiheuttaa vaivannäköä.

Uudessa vahingonkorvauslaissa on yleisen sovittelusäännön ohella lukuisia muita säännöksiä, joissa ratkaisu asetetaan tavalla tai toisella

⁸ Tästä perustelusta vrt. *Tunc*, m.t.s. 96–98.

⁹ Samaan suuntaan *Saxén*, m.t.s. 165, joka lisäksi huomauttaa siitä, että vahingonkorvausasioissa lopputulokseen vaikuttaa monia muitakin etukäteen vaikeasti arvosteltavia epävarmuustekijöitä.

riippuvaksi kohtuusharkinnasta. Näin on asianlaita muun muassa työnantajan vastuuta koskevan erityisen sovittelusäännön suhteen (3:6) samoin kuin työntekijän ja virkamiehen vastuun lieventämistä tarkoittavan säännön osalta (4:1 ja 2). Kaikkiaan toistakymmentä eri säännöstä sisältää nimenomaisen viittauksen kohtuuteen, kohtuusharkintaan tai sovitteluun.

Seuraavassa kiinnitetään huomiota lain säännökseen, joka koskee 18 vuotta nuoremman henkilön vahingonvastuuta. Tämän säännöksen (2:2) rakenne on sama kuin mielisairaan, vajaamielisen tai sieluntoiminnaltaan häiriintyneen korvausvelvollisuutta koskevan säännöksen (2:3) mutta tuntuvasti toisenlainen kuin yleisen sovittelusäännön. Yhteistä näille kaikille on se, että niiden sovellutus saattaa johtaa poikkeuksen tekemiseen täyden korvauksen periaatteesta enemmän tai vähemmän väljän kohtuusharkinnan pohjalta.

Yleisen sovittelusäännön piiriin kuuluvissa tilanteissa on perusajatuksena täyden korvauksen periaate, jota poikkeuksellisesti tahi erityisistä syistä in casu ei sovelleta vaan tehdään yksityistapauksen vaatima soviteltu ratkaisu. Lasten ja nuorten henkilöiden osalta taas lähtökohta on toinen. Vahingonkorvauslaissa säädetyn ainoan ikärajan, 18 vuoden alle jäävän vahingon aiheuttajan kohdalta ei täyden korvauksen periaate itse asiassa ole voimassa; 18 vuotta nuorempi vahingon aiheuttaja ei ole velvollinen korvaamaan aiheuttamaansa vahinkoa kokonaan vaan *siitä määrän*, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi (2:2). Samalla tavalla mielisairas, vajaamielinen tai sieluntoiminnaltaan häiriintynyt on velvollinen korvaamaan aiheuttamastaan *vahingosta määrän*, joka hänen tilaansa sekä muihin edellä mainittuihin seikkoihin nähden harkitaan kohtuulliseksi. Tässä harkinnassa ei kuitenkaan tilapäistä sieluntoiminnan häiriötä, johon vahingon aiheuttaja on esimerkiksi väkijuomilla tai huumeilla saattanut itsensä, ole yksin pidettävä korvausvelvollisuutta vähentävänä perusteena (2:3).

Lasten ja nuorten henkilöiden korvausvastuu on saanut muutoinkin periaatteessa uuden sääntelyn. RL 9 luvun 5 §:n monia tulkintavaikeuksia tuottaneet säännökset on kumottu ja samalla kun ns. täyden korvauksen ajatuksesta on lasten ja nuorten henkilöiden osalta luovuttu, on korvausvastuu näiden samoin kuin sielullisesti häiriytyneiden ja sairaiden osalta säädetty selvästi ensisijaiseksi. Kummassakin suhteessa lainsäätäjän kannanotto merkitsee lähentymistä muun muassa Pohjoismaissa omaksuttuihin periaatteisiin.

Lakia uudistettaessa on myös luovuttu kokonaan sellaisesta toissijaisen objektiivisen vastuun periaatteesta, joka tavataan RL 9 luvun 5 §:ssä. Tämän lainkohdan mukaan saattoi ensi kädessä vastuuvollisen huoltajan osoittautuessa maksukyvyttömäksi 15 vuotta nuorempi tai mielisairas tai muu syyhyn mahdoton joutua omaisuudellaan vastaamaan kuitenkin vahingosta – täyteen määrään – vahingon kärsineelle. Kuitenkin 15 vuotta nuorempi ja muu edellä tarkoitettu henkilö saattoi jo aikaisemman oikeuden (RL 9:5) mukaan tulla korvausvelvolliseksi ensi kädessä ainakin, kun hänellä ei ollut holhoojaa tai huoltajaa tahi kun huoltajan viaksi ei jäänyt tuottamusta, *ikäisekseen moitittavan menettelynsä* perusteella.¹⁰ Tähän erityislaatuiseen tuottamusvastuun ajatukseen liittyen on nuorten henkilöiden ja sielullisesti sairaiden korvausvastuu uuden lain mukaan säännelty. Säännös lapsen ja nuoren henkilön vahingonkorvausvelvollisuudesta on ajateltu erikoistapaukseksi tuottamusvastuuta, jota koko vahingonkorvauslaki pääasiallisesti on tarkoitettu sääntelemään.

Sen vastuun erityinen laatu, jota tarkoitetaan vahingonkorvauslain 2 luvun 2 ja 3 §:ssä, ilmenee sekä vastuun laajuudessa että vastuun perusteissa.

Kun kysymys on 18 vuotta nuoremman henkilön aiheuttamasta vahingosta, vastuun määrittämiseen vaikuttavat erinäiset objektiivisesti todettavissa olevat seikat vahingon aiheuttajan yksilöllisen suhtautumistavan ja kehitystason ohella. Lain mukaan vahingon aiheuttajan iän ja kehitystason lisäksi huomiota on kiinnitettävä teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin. Viimeksi mainituilla sanoilla on tarkoitettu ilmaista, että tuomioistuimilla on valta vapaasti harkita kaikkia esille tulleita asianhaaroja kohtuulliseen lopputulokseen pääsemiseksi. Niiden eri seikkojen luettelemista, joilla voi olla merkitystä, on pidetty ylivoimaisena tehtävänä.¹¹ Ilmaisuuksiin teon laatu on sisällytetty asiaan vaikuttavat subjektiiviset tekijät, teon tahallisuus ja sitä lievemmäksi katsottava suhtautumistapa vahingon aikaansaamiseen. Myös yksilölliset poikkeukset tahto- ja tunne-elämän alueella kuuluvat tähän yhteyteen.

Perustelujen mukaan lapsi-ikäisen osalta tahallisestakaan teosta ei tarvitse seurata korvausvelvollisuutta kaikissa tapauksissa; tahallisia tekoja ei lapsen ikään, kehitykseen ja muihin seikkoihin nähden ole aina arvosteltava ankarammin kuin tekoja, jotka eivät ole tahallisia.

¹⁰ Ks. esim. Kivimäki–Ylöstalo, m.t.s. 144–145.

¹¹ Kom. miet. 1965: A 4 s. 67.

Toisinaan tahallinen teko saattaa johtua määrätysässä iässä enemmän ilkikurisuudesta kuin osoittaa täydellistä piittaamattomuutta muiden eduista. Lain esitöistä ilmenee niinikään vastuun tuottamuspohjan mukaisesti, että korvausvelvollisuus ei saata tulla kysymykseen, milloin vahingon aiheuttajan menettelyyn eri seikat huomioon ottaen ei sisällä mitään moitittavaa.¹² Tämän mukaisesti vastuun asettaminen nuorimille vahingon aiheuttajille ei yleensä lainkaan voi tulla kysymykseen. Vahingonkorvauskomitean mielestä ei juuri alle 6 vuotiasta henkilöä voitaisi tuomita korvausvelvolliseksi. Varttuneessa iässä lähellä täyden siviilioikeudellisen vastuunalaisuuden rajaa taas poikkeaminen täyden korvauksen periaatteesta vaatii selviä perusteita. Hallituksen esityksessä lausutun ajatuksen mukaisesti 15 vuotta täyttäneen henkilön vastuun lieventäminen muilla kuin taloudellisilla syillä tulisi vain harvoin kysymykseen. Tällä kohden on myös ilmaistu ajatus, että milloin alaikäisen suojaksi on voimassa vastuuvakuutus, ei korvaukseen tuomitsemista sen rajoissa saatettaisi yleensä pitää kohtuuttomana.¹³

Edellä lyhyesti selostetut säännökset merkitsevät aikaisempaan lakiin verrattuina lisääntyvää joustavuutta ja kasvavaa realismia korvausasioiden käsittelyssä ja korvausvaateen toteuttamisessa. Vaikka laajahkoja poikkeuksia täyden korvauksen periaatteeseen on tehty, ei periaatetta ole hylätty. Se on taustatekijänä kaikissa tapauksissa mukana, myös silloin kun korvausta sovitellaan tai kysymyksessä on sen määrän vahvistaminen, mikä 18 vuotta nuoremman tai sielullisesti häiriintyneen henkilön on vahingosta korvattava. Viitattut poikkeukset ja muut laista johtuvat poikkeamat¹⁴ täyden korvauksen ajatuksesta saatanevat osaltaan antaa virikkeitä uudennaisiin turvajärjestelmiin, mm. vakuutusjärjestelyihin, joilla vaara korvausvastuun ulkopuolelle jäävistä vahinkotapahtumista katetaan ja jaetaan riittävän laajan joukon viime kädessä kannettavaksi.

¹² Kom. miet. 1965: A 4 s. 66.

¹³ HE 187/1973 vp s. 14.

¹⁴ Erinäisistä muista poikkeuksista ks. esim. *Miettinen*, Korvattava vahinko ja korvauksen määrä julkaisussa *Vahingonkorvausoikeus* (1975) s. 140 ss. viitteineen ja *Kivivuori*, Työnantajan ja työntekijän vastuu, samassa julkaisussa s. 58 ss.